

ΣΧΟΛΙΑ, ΑΝΑΛΥΣΕΙΣ, ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ, ΠΑΡΟΙΚΙΑ, ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Γράφει και επιμελείται ο Γιώργος Χατζηβασίλης

ΕΝΩ ΡΩΣΙΑ ΚΑΙ ΗΠΑ ΞΥΝΟΝΤΑΙ ΣΤΗ ΓΚΛΙΤΣΑ ΤΟΥ ΤΣΟΠΑΝΗ

Η πάντα επίκαιρη ομιλία τού Ν. Καζαντζάκη για την ειρήνη

Ενώ οι πολέμαρχοι στην Ουκρανία ετοιμάζονται για ένα πυρηνικό ολοκαύτωμα, είναι ακόμη επίκαιρη η ομιλία του Νίκου Καζαντζάκη κατά την απονομή του Διεθνούς Βραβείου Ειρήνης στη Βιέννη στις 28/6/1956.

«Αγαπητοί φίλοι,
Δέχομαι την υψηλή αυτή αμοιβή, το παγκόσμιο βραβείο της Ειρήνης, όπως ένας γέρος εργάτης το μεροκάματό του, άμα πια βραδιάσει. Είμαι βαθιά συγκινημένος συνάμα και ντρέπομαι και δεν ξέρω τι να κάμω. Είμαι άξιος να δεχτώ ένα τέτοιο μεροκάματο;

Τις πρώτες στιγμές δίστασα και τέλος εξονόματος της Κρήτης, της πατρίδας μου, θεώρησα πως μπορώ να δεχτώ μίαν τέτοια τιμή. Αυτή μονάχα, η Κρήτη, το τραγικό νησί, που τόσο ακριβά κατάκτησε την ειρήνη, είναι άξια για μίαν τέτοια αμοιβή. Αιώνες πολλούς η Κρήτη αγωνιζόταν για την ειρήνη μα δε μπορούσε να τη φτάσει παρά διαβαίνοντας ποτάμια αίματα και δάκρυα. Να, γιατί, από την παιδική μου ηλικία, έζησα με πολλή ένταση το τραγικό νόημα της ζωής και την πικρή γεύση του αγώνα. Με συνεπέρα η πνοή της Κρήτης και προσπάθησα, ως άνθρωπος κι ως συγγραφέας, να πολεμώ για την ελευθερία, την ειρήνη και την αξιοπρέπεια του ανθρώπου.

Η σημερινή, όμως, ετούτη τελετή παίρνει για μένα μια σημασία που βαθιά αγγίζει την καρδιά μου: Η «Επιτροπή των διεθνών βραβείων της ειρήνης» προσφέρει σ' έναν Έλληνα ποιητή το κλαδί της ελιάς. Να δώσει ο Θεός η χειρονομία αυτή να 'ναι το προδρομικό μήνυμα της ειρήνης σε αλάκαιρη την ελληνική γη.

Προσπαθώ να συγκρατήσω τον πόνο μου, μα δε μπορώ. Στην αποψινή γιορτή της ειρήνης το πρόσωπο της Κύπρου υψώνεται μπροστά μου γεμάτο αίματα. Τη στιγμή που μιλούμε, οι σκοτεινές δυνάμεις χυμούν εκεί πέρα και θέλουν να πνίξουν την ελευθερία. Ας ενωθούμε όλοι, ας προσπαθήσουμε όλοι, στο πρωϊκό τούτο και μαρτυρικό νησί να θριαμβεύσει η ελευθερία. Αυτή μονάχα μπορεί να φέρει στον άνθρωπο το ανώτατο αγαθό, την ειρήνη.

Ποτέ το ιδανικό της ειρήνης δε στάθηκε τόσο απαραίτητο όσο στην εποχή μας. Για πρώτη φορά ο άνθρωπος βρίσκεται συνειδητά ομπρός από την άβυσσο. Γι' αυτό το σάστισμα, η πτοπάθεια κι η προδοσία τόσων ψυχών γύρα μας. Για πρώτη φορά συνάμα και τα μέσα της εξόντωσης στάθηκαν τόσο τρομαχτικά. Η επιστήμη, το δίστομο αυτό μαχαίρι, έθεσε διαβολική δύναμη στα χέρια του πιθηκάνθρωπου. Του κάκου, από χιλιάδες χρόνια, ο πιθηκάνθρωπος αυτός κίνησε να φτάσει στην ανώτατη αποκορύφωση του, στον

Ποτέ το ιδανικό της ειρήνης δε στάθηκε τόσο απαραίτητο όσο στην εποχή μας. Για πρώτη φορά ο άνθρωπος βρίσκεται συνειδητά ομπρός από την άβυσσο.

άνθρωπο. Δεν έφτασε ακόμα σε αλάκαιρη την επιφάνεια της γης. Οι σκοτεινές δυνάμεις λυσοούν ακόμα εντός του, απειλητικές κι αποφασισμένες.

Οπλισμένοι με τη διαβολική αυτή δύναμη μπήκαμε στην άγρια ζούγκλα που τη λέμε: ατομική εποχή. Κρίσιμη στιγμή: Ανάμεσα στην πρόοδο της διάνοιας και στο ηθικό επίπεδο του σημερινού ανθρώπου υπάρχει μεγάλη απόκλιση, εξαιρετικά επικίνδυνη. Ο γορίλας ανακάλυψε υπερβολικά ενωρίς τη φωτιά.

Αν δε θέλουμε ν' αφήσουμε τον κόσμο να βουλιάξει στο χάος, πρέπει, όπως λευτερώσαμε τις δυνάμεις που είναι κρυμμένες μέσα στην ύλη, να λευτερώσουμε και την αγάπη που είναι φυλακισμένη στην καρδιά του κάθε ανθρώπου. Πρέπει η ατομική δύναμη να μπει στην υπηρεσία της ατομικής καρδιάς.

Η ελευθερία και η ειρήνη είναι, δεν πρέπει ποτέ να το ξεχνούμε, έξω από τα πλαίσια του υλικού κόσμου. Είναι θυγατέρες κι οι δυο του ανθρώπου, που τις γέννησε με ιδρώτα και με δάκρυα. Όσο θ' αναπνέουν οι άνθρωποι απάνω στη γη ετούτη, θάνατι κι οι δυο πάντα μπροστά του, πρωτοπορία, συντρόφισσες πιστές. Μα κάθε στιγμή κινδυνεύουν. Χρέος έχουμε κάθε στιγμή να επιστρατεύουμε όλες μας τις δυνάμεις. Για να τις υπερασπίζουμε, πρέπει να στεκόμαστε πλάι τους μερόνυχτα όρθιοι.

Αγαπητοί φίλοι,

Οι δυνάμεις του Κακού επιστρατεύτηκαν, ας επιστρατεύσουμε κι εμείς τις δυνάμεις του Καλού. Ας καλέσουμε σε συναγερμό ό,τι ανθρώπινο επιζεί ακόμα μέσα μας και γύρα μας. Ας πολεμούμε με όλες μας τις δυνάμεις για την ειρήνη και την αδελφοσύνη των ανθρώπων.

Οι Κινέζοι έχουν μια κατάρα που φαινομενικά είναι παράξενη: «Την κατάρα μου νάχεις και να γεννηθείς σε μίαν ενδια-

φέρουσα εποχή». Γεννηθήκαμε σε μίαν ενδιαφέρουσα εποχή. Ένας κόσμος τρεκλίζει να πέσει, ένας άλλος ανυψώνεται. Οι μορφές της καταστροφής και της ανοικοδόμησης ρέουν γύρα μας αναρίθμητες. Να γιατί η ευθύνη του ανθρώπου σήμερα είναι μεγάλη. Ξέρει τώρα πια πως κάθε του πράξη μπορεί νάχει αντίκτυπο στην ανθρώπινη μοίρα. Ξέρει πως οι άνθρωποι, όλοι οι άνθρωποι, άσπροι, μαύροι, είναι ένα. Στην άκρα του κόσμου ένας να πεινάει, εμείς φταίμε. Δεν μπορούμε νάμαστε λεύτεροι αν ένας στην άκρα του κόσμου παραμένει ακόμα σκλάβος.

Η αγωνία, όμως, που πνίγει σήμερα τον κάθε άνθρωπο που αξίζει, συνοδεύεται από μια μεγάλη ελπίδα, όχι ελπίδα, βεβαιότητα: το Κακό στο τέλος νικιέται πάντα από την παντοδυναμία, την αργή μα σίγουρη, του Καλού. Αν ο μυστηριώδης αυτός νόμος δεν κυβερνούσε την ανθρώπινη μοίρα, το πνέμα θά' ξε από χιλιάδες χρόνια συντριβεί από την ύλη. Η ελευθερία κι η ειρήνη θα καταπνίγονταν από το Μεγάλο Φόβο.

Ένας παλιός ανατολίτικος θρύλος εκφράζει με καταπληκτική δύναμη τον μυστηριώδη αυτό νόμο:

Ένας άγγελος κατέβηκε στη γη. Ο δαίμονας, ο άρχοντας του κόσμου, έξω φρενών, χύθηκε απάνω του με το σπαθί του τον έκοψε δυο κομμάτια. Ευτύς από τα δυο κομμάτια τινάχτηκαν δυο άγγελοι. Μανιάζει ο άρχοντας του κόσμου, χυμάει και τους μοιράζει σε τέσσερα κι ευτύς τέσσερις άγγελοι τινάχτηκαν. Κατατρομαγμένος τώρα ο άρχοντας του κόσμου χυμάει και τους μοιράζει: οι τέσσερις άγγελοι έγιναν οχτώ, οι οχτώ δεκάξι, οι δεκάξι τριανταδυό ... και σε λίγο αναρίθμητος στρατός άγγελοι σκέπασαν τη γη. Αγαπητοί φίλοι, ο άγγελος αυτός, θα τον αναγνωρίσατε, είναι ο άγγελος της ειρήνης.»